

LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Verkaveling aan de Zwartwaterweg te Merksplas. Archeologienota

E.N.A. Heirbaut

Colofon

Titel: Verkaveling aan de Zwartwaterweg te Merksplas. Archeologienota.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 47

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: 11 augustus 2017

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de Ferrariskaart.

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

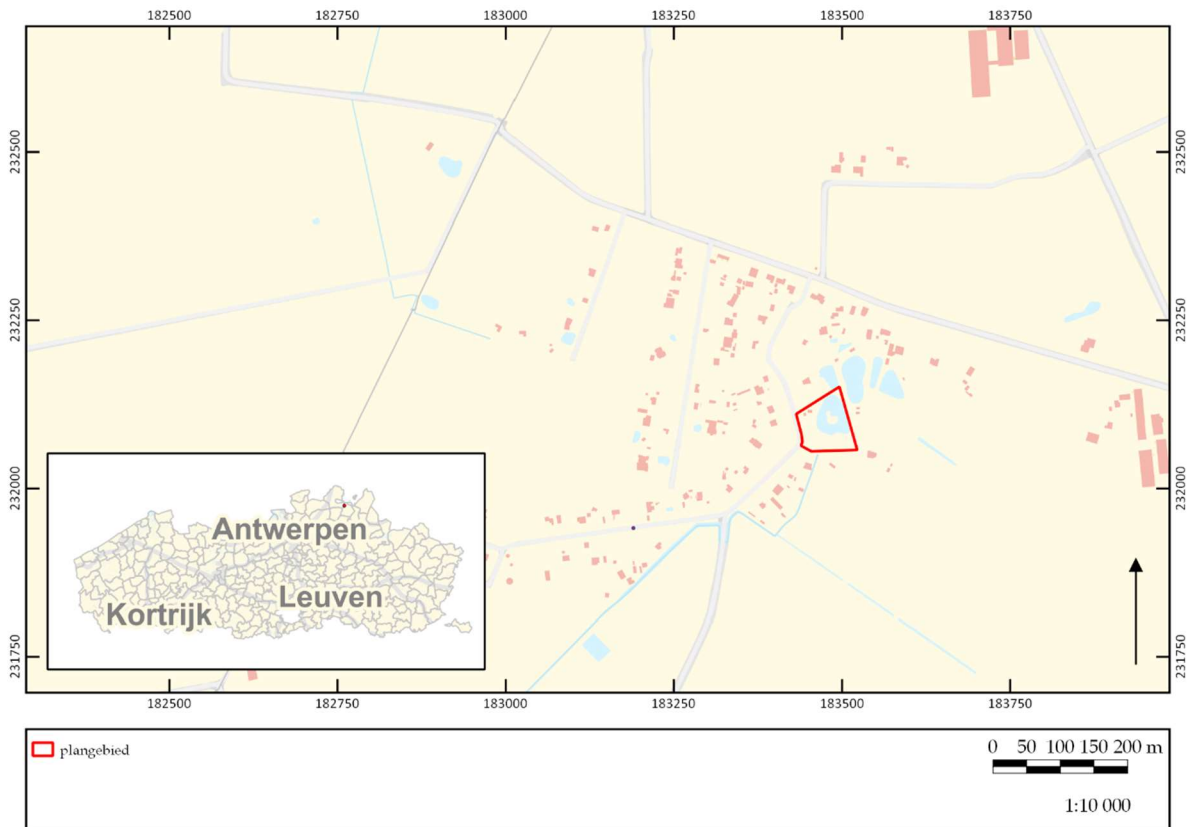
LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel II. Programma van maatregelen: Zwartwaterweg, Merksplas

1 INLEIDING	4
2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
3 ONDERZOEKSVRAGEN	6
4 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL VAN HET PROJECTGEBIED EN AANBEVELING	7
LIJST VAN FIGUREN	9

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Zwartwaterweg te Merksplas. Het omvat een kadastraal perceel, waarop op dit moment twee gebouwtjes staan en een vijver. Het terrein wordt aan de noord-, west- en zuidkant omgeven door bebouwde percelen; aan de oostkant bevinden zich landbouwgronden (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©GEOPUNT/EH

2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Zwartwaterweg
Ligging	Zwartwaterweg , 2330 Oud-Merksplas
Kadastrale gegevens	MERKSPLAS, sectie H, perceel 0004/00E000
Bounding Box	X Y
	182286.999 232686.797
	183986.999 232686.797
	182286.999 231696.797
	183986.999 231696.797
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2017E67
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	25-30 juni – 1-2 augustus 2017
Geplande ingreep	nieuwbouw
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 5.682 m ² , waarvan ca. 2.150 m ² wordt ingenomen door een vijver.
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	nvt
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek

3 Onderzoeksvragen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

Voor de resultaten van het bureauonderzoek wordt hier volstaan met te verwijzen naar hoofdstuk 5 van het eerste deel van de archeologienota.

4 Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied en aanbeveling

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen i.v.m. de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Vanuit het bureauonderzoek is gebleken dat binnen het plangebied geen bewoning gesitueerd is tussen de 18^e eeuw en het heden. Dit is gemakkelijk te verklaren aangezien nagenoeg het volledige plangebied tot tenminste in 1962 ingenomen werd door een zeer groot ven (Zwartwater), dat zich nog over een groot oppervlak ten zuidoosten van het plangebied uitstrekte. Dit ven is gaandeweg opgevuld geraakt, op de luchtfoto uit 1971 is te zien dat het ven nog steeds vrij groot is maar dat toch al een gedeelte opgevuld is. Met name voor het westelijke deel van het plangebied geldt dit. In de daarna volgende jaren is het ven als zodanig grotendeels uit het landschap verdwenen, maar in de vijver die nog in het noordoostelijke deel van het plangebied ligt kunnen hier de restanten van teruggevonden worden.

Veel archeologische indicatoren zijn er niet in de omgeving gevonden, maar ten noordoosten en ten zuidoosten is bij veldprospecties wel telkens een vuurstenen werktuig gevonden. Deze regio is gezien de aanwezigheid van vele vennen en dekzandruggen bij uitstek archeologisch interessant met betrekking tot de steentijd. Steentijdsites blijken zich over het algemeen op een (lichte) landschappelijke verhoging in de nabijheid van water (0-250 m) te bevinden. Dit kunnen beken, rivieren, vennen of moerassige/drassige laagtes zijn. De ligging op de rand van een dekzandrug naast een ven kent aan deze locatie met andere woorden een hoge potentie toe wat betreft de kans op het treffen van een steentijdsite.

Uit het booronderzoek is, op uitzondering van de boring die gestuit is, gebleken dat er zich in het plangebied een podzolbodem voordoet. De aanwezigheid van dergelijke bodems, indien goed bewaard, vergroten de trefkans op een steentijdsite, hoewel de aanwezigheid van een podzolbodem niet onmiddellijk betekent dat er een steentijdsite zit. In dit geval is echter gebleken dat op geen enkele boorlocatie een A- noch E-horizont is aangetroffen. De podzolbodem is met andere woorden niet goed bewaard. De aanwezigheid van een podzolbodem onder een ven is goed mogelijk en hierin kan ook meteen een verklaring worden gevonden voor het ontbreken van de twee horizonten. Voor deze regio is het bekend dat op verschillende plaatsen veen is gewonnen als brandstof. Het is niet ondenkbaar dat het Zwartwatervan vanaf de jaren '70 als ontginningsgebied voor veen is gebruikt, waarbij de bodem van het ven vergraven is en waardoor ook de onderliggende podzolbodem als het ware onthoofd is. Na het ontginnen van het veen is het ven vervolgens gedempt. Dit betekent echter ook dat het hele ven en vermoedelijk ook de oevers hiervan deels vergraven of verstoord zijn geworden.

Na het verkrijgen van de verkavelingsvergunning is het de bedoeling dat het perceel in twee loten van ongelijke grootte verdeeld zal worden. De bestaande bebouwing zal blijven bestaan, uitgezonderd vooraan aan de nieuwe loten waar twee kleine bungalows opgetrokken zullen worden. Hier zullen de bomen dus lokaal verwijderd worden (fig. 3). De locatie van de bungalows is al bekend, de plannen hiervoor nog niet. Het is dus niet bekend wat de uiteindelijke bodemverstoring hiervan zal zijn. Wel

is duidelijk dat de grondplannen van beide bungalows beperkt zijn in oppervlakte, namelijk 247 m² en 248 m². Omdat er verder geen bodemverstorende ingrepen zijn gepland, is de oppervlakte die verstoord zal worden zo klein, dat vanuit een kosten-batenanalyse verder onderzoek niet te verantwoorden is. De hoge archeologische potentie van het terrein, met name wat betreft het treffen van een steentijdsite, blijft echter wel gelden ook al is de oorspronkelijke podzol en het ven gedeeltelijk verstoord.

Voor de geplande verkavelingsaanvraag en de geplande bouw van de bungalows is **vanwege de beperkte te verstoren oppervlakte** geen programma van maatregelen opgesteld.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding	aanmaakwijze	bewerking	bronbestand
2017E67	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:20.000	20/06/2017	digitaal	Elly N.A. Heirbaut	geopunt

